

GENEL GEREKÇE

Metroloji; ölçüm birimlerinin tanımlanması, bu birimlerin gerçekleştirilmesi ve dağıtılması, ölçüm tekniklerinin geliştirilmesi, ölçüm cihazları ile ilgili temel gereksinimlerin belirlenmesi ve uygulanması gibi çeşitli faaliyet alanlarını kapsayan insanlık tarihinin en eski bilim dallarından birisidir. Metroloji ile pratikte amaçlanan ise; ölçümlerin doğruluğunun, güvenilirliğinin ve uluslararası denkliğinin sağlanarak, endüstride kalitenin artırılması, bilimsel çalışmalarda güvenilirliğin sağlanması, ticari faaliyetlerde adaletin sağlanması ve uluslararası ticaretin kolaylaştırılması, devlet denetimine konu ölçümlerde vatandaşların haklarının korunması ve metroloji alanında sunulan hizmetlerin kalitesinin artırılması olarak özetlenebilir. Toplumun tüm kesimini az ya da çok ilgilendiren metroloji alanında tüm gelişmiş ülkelerde temel bir metroloji kanunu bulunmakta olup ülkemizde de bu alanda 21/1/1989 tarihli ve 20056 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 3516 sayılı Ölçüler ve Ayar Kanunu ile düzenlemeler yapılmış durumdadır. Bu Kanuna dayanılarak yayımlanmış çeşitli alt düzenlemelerle de metroloji alanındaki uygulamaların yasal alt yapısı oluşturulmuş vaziyettedir.

Bununla birlikte, metroloji özellikle teknolojik ilerlemelere ve toplum ihtiyaçlarının değişimine bağlı olarak sürekli iyileştirilmesi ve geliştirilmesi elzem bir alan olup pratikte zorunlu olan bu iyileştirme ve geliştirmelerin yasal altyapıda da paralel olarak yürütülmesi bir zorunluluktur. Ülkemizde yürürlükte olan mevcut yasal altyapıda metroloji konusunda öne çıkan eksikliklerin bazıları aşağıda belirtilmektedir:

- Kanun kapsamında yer alan ölçü aletlerinin bazıları güncelliğini yitirmiş veya yasal metroloji alanı ile uyumsuz hale gelmiştir.
- Kanunun yayımlandığı 1989 tarihindeki koşullar ile günümüz koşulları ölçüm cihazlarının nitelikleri bakımından tamamen farklı teknolojik koşulları içerdiğinden Kanunun temel ilkeleri uyumsuzluk içermektedir.
- Kanunda yer alan bazı kavramlar terminolojide kullanılmaz duruma gelmiş veya literatürde güncelliğini kaybetmiştir.
- Kanunun yasaklar ve cezalar maddeleri güncel uygulamalara uyumsuz veya orantısız hale gelmiştir.
- Kanunun genel ilkeleri günümüz şartlarındaki metroloji uygulamalarına cevaz verememektedir.

- Günümüzde metroloji alanında birçok kamu kurum veya kuruluşunun kendi alanlarında düzenleme yapma ihtiyacı olduğu halde mevcut Kanunda bu tür bir yasal dayanak yer almamaktadır.
- Kanunun esnekliği ve sürdürülebilirliği açısından ikincil düzenlemelere bırakılması gereken konuların Kanunda yer alması kamunun fiili uygulamalara adaptasyonunu zorlaştırmaktadır.
- Kanun genel anlamda sadece ticari faaliyetlere konu ölçümlerle ilgili hükümler içerdiğinden bilimsel ve endüstriyel alanda bir boşluk oluşturmaktadır.

Bu uyumsuzluk veya yetersizliklerin çözüme kavuşturulması ve daha kompakt ve sürdürülebilir bir yasal altyapının oluşturulması amacıyla mevcut Kanunu yürürlükten kaldıracak yeni bir Metroloji Kanun Taslağı hazırlanması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, katılımcı bir yaklaşım benimsenerek ülkemizde uluslararası uygulamalarla örtüşen, metrolojinin tüm alanlarını kapsayan, ölçümlerin doğruluğu ve güvenilirliğini sağlayacak, metroloji alanında verilen hizmetleri düzenleyecek ve günümüz şartlarında ilgili paydaşların ihtiyaçlarına cevap verecek ve ülkemizin menfaatlerine hizmet edecek bir metroloji sisteminin ülkemize kazandırılması amacıyla Metroloji Kanun Taslağı hazırlanmıştır.

Bu kapsamda söz konusu Kanun taslağı, mevcut 3516 sayılı Ölçüler ve Ayar Kanununda olmayan ancak metroloji literatüründe yer alan bilimsel, endüstriyel ve yasal metroloji alanlarını kapsayacak şekilde hazırlanmıştır.

Bilimsel metroloji, geniş kitleleri ilgilendiren bir konu olmamakla birlikte metroloji sisteminin temel taşlarının oluşturulduğu bir alandır. Daha çok uluslararası tanıma anlaşmaları ve uluslararası metroloji sistemine uyumu sağlamak amacıyla matuftur. Bu bağlamda taslak Kanun ile bilimsel metroloji alanında; yasal ölçüm birimlerinin tanımlanması, ulusal ölçüm standartlarına ilişkin yürütülen faaliyetlere yasal dayanak oluşturulması, birincil ve ikincil seviye ulusal ölçüm standartlarının oluşturulmasına ilişkin gereklerin ortaya konulması, metrolojik izlenebilirlik konusunun temellendirilmesi amaçlanmaktadır.

Endüstriyel metroloji, metroloji sistemi içerisinde kalibrasyon hizmeti veren ve herhangi bir yasal zorunluluğu olmadığı halde bunlardan kalibrasyon hizmeti alma gereği hisseden tarafları ilgilendirmektedir. Endüstriyel metroloji alanına ilişkin Cumhurbaşkanlığı 1 No'lu kararnamesi ile Bakanlığımız Metroloji ve Sanayi Ürünleri Güvenliği Genel Müdürlüğüne “*Endüstriyel metroloji alanında sanayinin ihtiyaçlarına yönelik ölçümlerin doğruluğunu ve izlenebilirliğini sağlamak için gerekli teknik düzenlemeleri hazırlamak ve uygulamaya koymak,*” görevi verilmiştir. Bu görevin

yerine getirilmesi adına endüstriyel metroloji alanında Bakanlığımızın rolü; kalibrasyon hizmeti sunan laboratuvarlar için gereklilikleri belirleyerek bu hizmeti alan tarafların doğru hizmet alabileceği bir yapıyı oluşturabilmektir. Ayrıca söz konusu taslak Kanun tüm kamu kurum/kuruluşlarına sorumluluk alanlarında kullanılan ölçü aletlerine kalibrasyon hizmeti veren yerler için düzenleme yapabilme imkanı sağlayacaktır. Bu bağlamda taslak Kanun ile mevcut 3516 sayılı Ölçüler ve Ayar Kanununda hiç yer almayan endüstriyel metroloji alanında; kalibrasyon hizmeti veren yerlerle ilgili çerçeve yönetmeliklerin hazırlanması, bu laboratuvarlarda birincil seviye ulusal ölçüm standartlarına izlenebilir ikincil seviye ulusal ölçüm standartlarının kullanımının tanımlanması amaçlanmıştır. Diğer taraftan bu alanda hizmet veren kalibrasyon ve deney laboratuvarlarının sicil sistemine kaydının sağlanması ile ülkemizin bu alandaki kapasitesinin ve yetkinliğinin ortaya konulabileceği bir envanter oluşturulması amaçlanmaktadır.

Yasal metroloji, ticarete konu veya cezai müeyyideye konu olması sebebiyle vatandaşların haklarının korunması amacıyla doğru ölçümün olmazsa olmaz olduğu ölçü aletleri ile hazır ambalajlı mamulleri kapsayan, bu sebeple sahada en fazla uygulaması olan ve son kullanıcıyı da doğrudan ilgilendiren alandır. Bu konuda, Bakanlığımız tek yasal otorite olup tüm sorumluluğu üzerinde taşımaktadır. Burada amaçlanan ölçümün doğruluğu ve güvenilirliği ile sürdürülebilirliğinin sağlanabileceği bir sistemin oluşturulmasıdır. Bu bağlamda taslak Kanun ile yasal metroloji alanında; alım satım işlerinde veya bir hizmetin bedelinin ölçüm sonucuna bağlı olarak belirlendiği işlerde kullanılması amaçlanan ölçüm cihazları ile yasal düzenlemelere istinaden; bir bedelin belirlenmesine veya bir idari yaptırımın uygulanmasına dayanak teşkil eden ölçümlerde kullanılması amaçlanan ölçüm cihazları ve ayrıca insan ve çevre sağlığı ve güvenliğine ilişkin ölçümlerde kullanılması amaçlanan ölçüm cihazlarına yer verilmiştir. Ölçüm cihazlarının doğrulaması yapılarak kullanılması gerektiği, doğrulama yöntemleri ile periyotlarının yönetmelikle belirleneceği, nitelik bakımından Kanun kapsamında olduğu halde kullanım amacı bakımından kapsamda olmayan ölçüm cihazlarının doğrulamadan muaf olabileceği, doğrulama sonrası yapılan damgalara müdahale edilemeyeceği ve damgaların muhafaza edilmesi gerektiği, doğrulamanın doğrulama servislerince, tamir ve ayar işlemlerinin ise tamir ayar servisleri tarafından yapılacağı, tüm bu hususlara istinaden ölçüm cihazlarına ilişkin kullanıcı nezdinde doğrulama uygunluğuna ilişkin denetimlerin, ölçüm cihazı ve hazır ambalajlı mamullere ilişkin iktisadi işletme nezdinde piyasaya arza uygunluk denetimlerinin, yetki verilen yerlere ilişkin mevzuata uygunluk denetimlerinin gerçekleştirileceği bir sistem kurulması amaçlanmaktadır.

Bu Kanun taslağı ile bir yandan yasal metroloji alanındaki güncel uygulamaları olanaklı kılacak yasal dayanağın oluşturulması hedeflenmiş, diğer yandan; Bakanlığımıza endüstriyel ve bilimsel metroloji

alanlarının düzenlenmesine ilişkin tevdi edilen yeni görevlerinin yerine getirilmesine ilişkin yapılacak alt düzenlemelere dayanak olacak kanuni düzenlemelere yer verilmiştir.

17.12.2020 / 25019